

Ambassade van het
Koninkrijk der Nederlanden

**PRILOG I
PROJEKTN I MEMORANDUM
(PROJECT MEMORANDUM)**

BOSNA I HERCEGOVINA

**DONATORSKI FOND ZA OPORAVAK SEKTORA PREDUZEĆA
(ENTERPRISE SECTOR RECOVERY FUND)**

decembar 2006. godine

Sadržaj

Lista skraćenica		3
1	Siže	
1.1	Ciljevi ESRF-a	4
1.2	Struktura ESRF-a	4
1.3	Odnos projekta i kredita Svjetske banke	6
1.4	Tipovi projekata koje će podržavati ESRF	6
1.5	Aspekti projekta koji se odnose na harmonizaciju i koordinaciju pomoći	7
1.6	Potvrda podršci za projekt	8
2	Vremenski okvir projekta	9
3	Argumentacija za projekt	10
3.1	Osvrt	
3.1.1	Ekonomski osvrt	11
3.1.2	Socijalni osvrt	12
3.1.3	Tekuće donatorske inicijative	13
3.1.4	Ostale aktivnosti koje finansiraju donatori	14
3.2	Politike	14
3.3	Pristup projektu	17
3.4	Pitanja vezana za ocjenu	
3.4.1	Tehnička ocjena	18
3.4.2	Ekonomska i finansijska ocjena	20
3.4.3	Socijalna ocjena	22
3.4.4	Ocjena rizika	22
3.5	Evaluacija	23
4	Implementacija	
4.1	Aranžmani za menadžment	25
4.2	Vremenski okvir	26
5	Rizici i poduhvati	
5.1	Od namjene do cilja	27
5.2	Od rezultata do namjene	27
5.3	Od aktivnosti do izlaznih rezultata	28
 <u>Aneksi</u>		
1	Logički okvir	29

Lista skraćenica

BiH	Bosna i Hercegovina
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
RS	Republika Srpska
DFID	Ured za međunarodni razvoj Vlade Velike Britanije
RNE	Ambasada kraljevine Holandije
Sida	Švedska međunarodna razvojna agencija
ESRF	Fond za oporavak sektora preduzeća
ESRS	Sekretarijat Fonda za oporavak sektora preduzeća
DV	Donatorsko vijeće
UO	Upravni odbor
EC	Europska komisija
EU	Europska unija
EPPU	Jedinica za ekonomsko planiranje i praćenje provođenja SRS
SRS	Srednjoročna razvojna strategija Bosne i Hercegovine
ES	Biro za zapošljavanje
EUR	Euro
FDI	Strane direktne investicije
GDP	Bruto nacionalni proizvod
IMF	Međunarodni monetarni fond
KM	Konvertibilna marka
MPE	Preduzeća privatizovana putem javne ponude dionica/vaučera
NGO	Nevladine organizacije
NPV	Neto trenutna vrijednost
OHR	Ured visokog predstavnika
PIF	Privatizacijski investicioni fond
POS	Javna ponuda dionica / vaučera
PSD	Razvoj privatnog sektora
PTAC	Kredit za tehničku pomoć u privatizaciji
SITAP	Projekat tehničke pomoći docijalnom osiguranju
SME	Mala i srednja preduzeća
SOE	Preduzeća u društvenom vlasništvu
SOSAC	Kredit za prilagodbu socijalnog sektora
TA	Tehnička pomoć
USAID	Agencija za međunarodni razvoj Sjedinjenih američkih država (SAD)
USD	Dolar (SAD)
WB	Svjetska banka

1. **Siže**

Fond za oporavak sektora preduzeća (ESRF ili Projekt) će predstavljati harmonizovan donatorski fond tehničke podrške sa do 15 miliona EUR-a finansiranja koje će obezbijediti Vlade Nizozemske (RNE), Švedske (Sida) i Ujedinjenog Kraljevstva (DFID). Tražiće se i dodatni donatori s ciljem proširenja harmonizovanog finansiranja koje će biti dostupno kao podrška ciljevima ESRF-a.

1.1 **Ciljevi ESRF-a**

Primarni cilj ESRF-a je smanjivanje siromaštva kroz pružanje podrške transformaciji privrede BiH. Taj cilj će se postići kroz pružanje podrške reformama koje su usmjerene na:

- Unapređivanje uslova za rast, investiranje i zapošljavanje
- Podsticanje razvoja postojećih i novih preduzeća
- Unapređenje konkurentnosti preduzeća u BiH

ESRF će postići te ciljeve u saradnji i kroz koordinaciju sa drugim donatorima, kroz finansiranje tehničke podrške za pomoć projektima koje Vlade u BiH budu predložile za implementaciju reformi u skladu s prioritetima koje predviđa Srednjoročna razvojna strategija (SRS) .

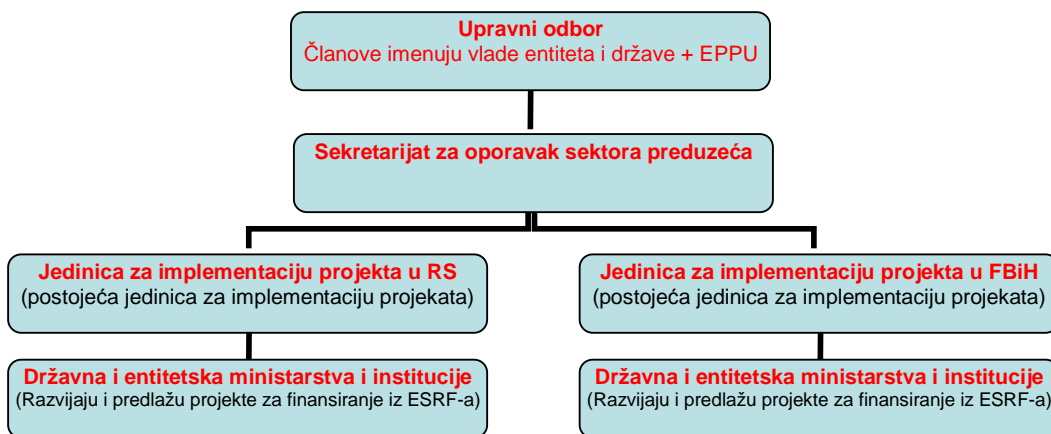
Drugi cilj projekta je da podstakne razvoj jedinstvenog tržišta u Bosni i Hercegovini. To će se postići kroz: (a) reformu finansiranja i administrativnih sistema penzijskog osiguranja i zdravstvene zaštite s ciljem postizanja jedinstvenog održavanja evidencije i informacione tehnologije, što bi omogućilo kretanje radne snage između entiteta; i (b) unapređenje poslovnog okruženja (prije svega procedura izdavanja radnih dozvola i registracije) s ciljem omogućavanja komercijalnog poslovanja na teritoriji cijele zemlje. Ovaj cilj je takođe podržan od strane srednjoročnih prioriteta Evropskog partnerstva za BiH u dijelu "Postojanje slobodnog tržišta i strukturalne reforme". Takođe, naše je shvatanje da Svjetska banka ostaje u potpunosti posvećena razvoju Kredita za razvoj programskih politika (Programmatic Policy Development Credit, PDPC), koji će uključivati gore-spomenute važne reforme. Naše shvatanje da će ovaj program i dalje predstavljati jezgro buduće Strategije pomoći za BiH Svjetske banke.

Treći cilj projekta će biti podsticanje dijaloga i saradnje između entiteta i države u ekonomskoj sferi. To će biti postignuto kroz strukturu upravljanja projektom ESRF u BiH (vidjeti Sliku 1) koja uključuje: snažnu ulogu Upravnog odbora koji bi se sastojao od po dva predstavnika sa entitetskog i državnog nivoa i direktora Jedinice za koordiniranje ekonomskih istraživanja i implementaciju SRS (EPPU), a koji će određivati politike za korištenje resursa ESRF-a; nadzirati svakodnevne aktivnosti ESRF-a i izabrati upravu Sekretarijata za ESRF. Kako bi se osigurao pristup resursima ESRF-a, entiteti i država će, prema tome, morati da sarađuju, koordiniraju aktivnosti i određuju zajedničke prioritete za reforme.

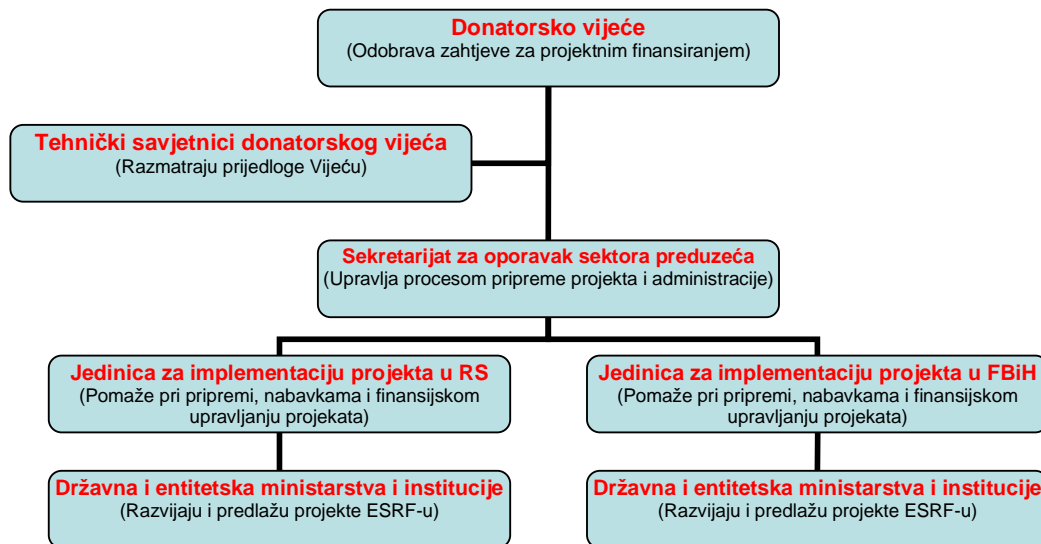
1.2 Struktura ESRF-a

ESRF će imati oblik harmonizovanog fonda donatorske tehničke podrške koji će inicijalno uključivati DFID, Sida-u i RNE, s ciljem pružanja podrške širokom spektru projekata tehničke podrške koji će rješavati više konkretnih pitanja s kojima se susreće formalni sektor preduzeća, kako Bosna i Hercegovina sprovodi korake na transformaciji u efikasnu tržišnu privredu kroz implementaciju SRS. Nakon što ESRF bude pokrenut, od drugih donatora će se tražiti dodatni potpuno harmonizovani grantovi za proširenje finansijskih kapaciteta ESRF-a. Dodatna komponenta projekta je direktno finansiranje DFID-a za konsultante koji će pružiti tehničku podršku donatorskom vijeću ESRF-a pri razmatranju projektnih prijedloga i odluka vezani za nabavke.

Slika 1: Upravljanje projektom ESRF u BiH

Slika 2: Donatorska kontrola ESRF-om

ESRF će imati paralelne strukture upravljanja. Sa jedne strane, vlasništvo BiH nad projektom biće osigurano kroz: (a) određivanje politika za prioritete za finansiranje i provođenje svakodnevnog nadzora nad aktivnostima koji vrši Upravni odbor, koji će

činiti po dva predstavnika iz svakog od entiteta i sa državnog nivoa i direktor EPPU-a; (b) Sekretarijat (ESRS) koji će sprovoditi aktivnosti ESRF-a, koordinirati aktivnosti u cijeloj BiH, te koordinirati aktivnosti sa drugim donatorima i Svjetskom bankom; i (c) korištenje jedinica za implementaciju projekta (PIUs) na entitetskom nivou koje će raditi sa entitetskim vladama na pružanju pomoći pri pripremi projektnih prijedloga za ESRF.

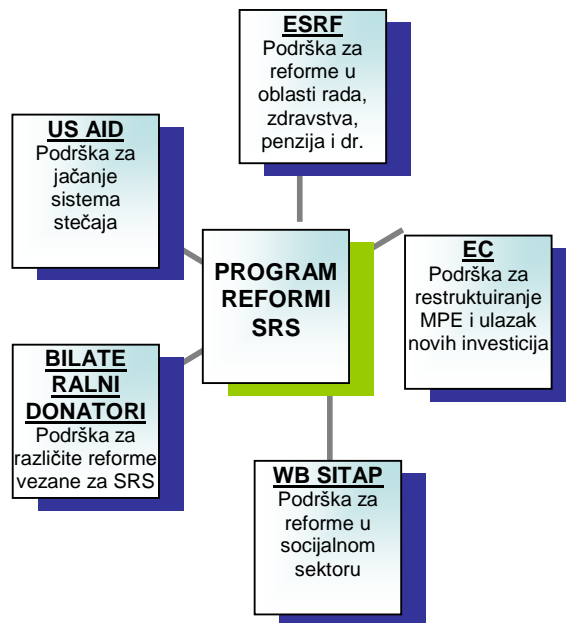
Sa druge strane, donatori će zadržati mogućnost osiguravanja da ESRF ostane fokusiran na svoje ciljeve i da se njihovi standardi za transparentnost i preuzimanje odgovornosti poštuju pri aktivnostima ESRF-a. I budžet ESRF-a i finansiranje pojedinačnih projekata biće podložni pregledima i odobravanju Donatorskog vijeća, a aktivnosti ESRF-a biće podložne redovnim vanjskim revizijama i pregledima.

1.3 Odnos projekta i kredita Svjetske banke

ESRF bi podržavao projekte koji su unutar obuhvata SRS, a takođe i unutar jakog nadopunjujućeg okvira uslova koji su priključeni kreditima Svjetske banke koji su kreirani s ciljem podrške implementaciji SRS.

Ovo je potcrtano u Strategiji za BiH Svjetske banke (CAS - objavljena u augustu 2004. godine), koja za cilj ima podršku provođenja SRS-a u poljima restrukturiranja preduzeća, reformi tržišta rada i reforme finansijskih sistema penzionog i zdravstvenog sistema. CAS je takođe potcrtala važnost poboljšanja koordinacije donatora i harmonizaciju kao eksplicitne ciljeve.

Slika 3: Tehnička podrška za pomoć pri implementaciji SRS

Kreditni za prilagođavanje Svjetske banke su dijelom podržani sa već postojećim kreditom, Kreditom za tehničku podršku socijalnom osiguranju (Social Insurance Technical Assistance Project, SITAP) koji nema sve resurse koji su potrebni za pružanje podrške proširenom programu reformi koji predlaže revidirana SRS. U sklopu Projekta ESRF, tehnička podrška će biti dostupna kao doprinos koordinaciji aktivnosti ESRF-a sa kreditima Svjetske banke i, takođe, sa povezanom aktivnošću sa ciljem pružanja podrške oporavku sektora preduzeća od strane drugih donatora, posebno Evropske komisije i USAID-a.

1.4 Tipovi projekata koje će podržavati ESRF

Projekti koje će podržavati ESRF bili bi inicijalno usmjereni na pružanje podrške programu koje kao potrebne za provođenje SRS-a odrede BiH partneri. Prijedlozi projekata bi takođe trebali doprinijeti postizanju srednjoročnih prioriteta Evropskog partnerstva za BiH, unutar dijela «Postojanje slobodnog tržišta i strukturalne reforme», kao i namjera Svjetske banke da podrži reforme identifikovane ranije u ovom dokumentu.

Ograničenja kapaciteta i konkretni tehnički problemi koji su do sada identifikovani za implementaciju SRS su reforme u oblastima kao što su: finansiranje penzijskog sistema, tržište rada, finansiranje zdravstvene zaštite, poslovno okruženje i restrukturiranje sektora preduzeća. Primjeri tipova projekata koje bi ESRF mogao da podrži, a koje je identifikovala Svjetska banka uključuju sljedeće:

- *Sravnjenje i automatizacija evidencija sistema penzijskog osiguranja i zdravstvene zaštite.* Haotično stanje evidencije u penzijskim i zdravstvenim sistemima ima i ekonomski i socijalni uticaj. Sa jedne strane, izuzetno je teško odrediti stvarni dug preduzeća fondovima socijalnog osiguranja, što predstavlja faktor koji rastjeruje potencijalne nove investitore zbog toga što nisu u mogućnosti da odrede obaveze preduzeća (a time i njegovu vrijednost). Sa druge strane, radnici nisu sigurni u svoj status i prava na davanja zbog toga što socijalnim fondovima nedostaje tačna dokumentacija o doprinosima koje su izvršili njihovi poslodavci. Za sprovođenje sravnjenja postojeće evidencije i uspostavljanje automatizovanih i lako dostupnih sistema evidentiranja biće potrebna podrška na visokom nivou.
- *Obezbjeđivanje ekspertskih savjeta stečajnim upravicima.* Aktivno iskorištavanje nedavno reformiranog okvira za nesolventnost predstavlja jedan od ključnih faktora za oslobađanje industrijskih sredstava iz njihove postojeće status quo situacije, kako bi se koristili na produktivan način. Stečajni upravnici će morati da razdvoje i prodaju sredstva neaktivnih i beznadežno zaduženih preduzeća i biće im potrebna ekspertiska tehnička podrška da spakuju i prodaju sredstva svim tipovima investitora (uključujući mala i srednja preduzeća formirana da iskoriste višak opreme i objekata preduzeća u stečaju i preduzeća koja se restrukturiraju).
- *Podrška za reformu tržišta rada.* Postojeći zakonski i regulatorni okvir identifikovan je kao jedna od najvećih prepreka za rast zaposlenosti u formalnom sektoru. Kompleksni, preskupi i preteški zahtjevi su u velikoj mjeri zamrznuli nivo zaposlenosti u formalnom sektoru i doveli do toga da je marginalizovanim grupama, kao što su žene i mladi, veoma teško naći zaposlenje u formalnom sektoru. Troškovi koje donosi nefleksibilnost radne snage predstavljaju najveće prepreke za privlačenje novih investicija koje bi mogle da pruže podršku ekonomskom rastu. Za razvoj i implementaciju novog okvira za tržište rada biće potrebni strani savjeti i podrška.

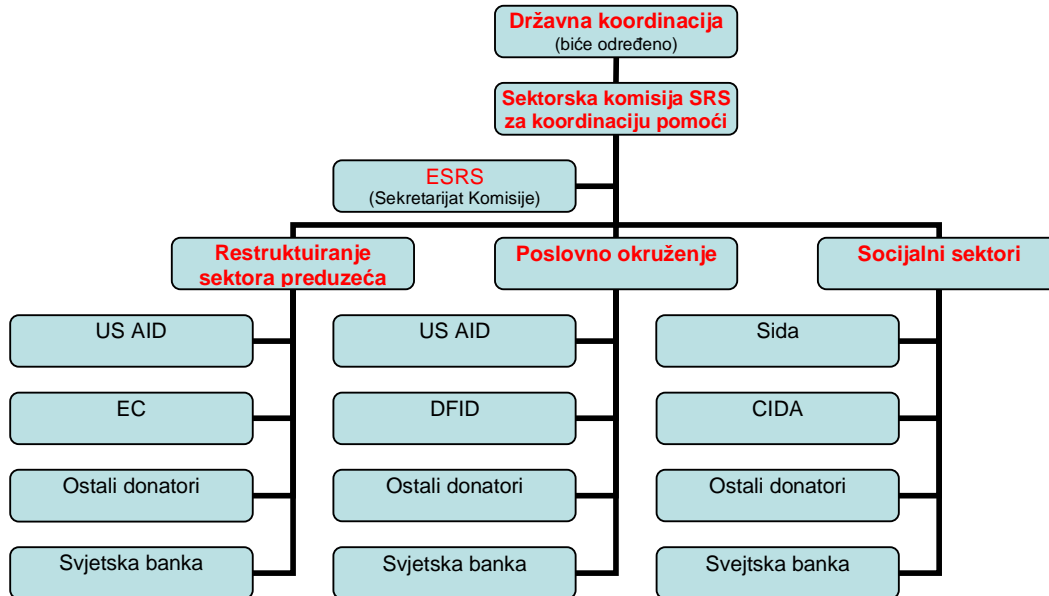
1.5 Aspekti projekta koji se odnose na harmonizaciju i koordinaciju pomoći

1.5.1 Harmonizacija pomoći

ESRF je kreiran tako da iskoristi prednosti mogućnosti za harmonizaciju s ciljem obezbjeđenja pomoći po najnižoj mogućoj cijeni i s najmanjim administrativnim opterećenjem za primaoca, te da poveća stepen kontrole primaoca nad tim kako se pomoć troši. Dizajn projekta je uključio sljedeće odlike vezane za harmonizaciju:

- Grantovi Sida-e, RNE i DFID-a biće objedinjeni u jedinstveni fond (ESRF), čime se smanjuje broj donatorskih uključenih strana s kojima vlade moraju da rade.
- ESRF će raditi u sklopu harmonizovanog skupa politika i ciljeva o kojima će svi donatori koji učestvuju i vlade primaoci postići dogovor.
- Funkcije nabavke i finansijskog upravljanja za ESRF izvršavaće već postojeće PIU uz korištenje politika Svjetske banke i sistema koji su već uspostavljeni. Time se izbjegava administrativno opterećenje koje bi nastalo kad bi se tražilo da se grant svakog donatora sprovodi uz korištenje njegovih zasebnih pravila, izbjegava se dupliranje jedinica za implementaciju projekata i, usvajanjem procedura koje su "eksterne" u odnosu na sva tri donatora koji finansiraju ESRF, to može podstaći ulazak drugih donatora pod istim harmonizovanim uslovima.
- Sva finansijska podrška ESRF-a neće biti vezana za države donatora, osiguravajući time da će se obezbijediti adekvatna podrška, najviše moguće vrijednosti, bez obzira na nacionalno porijeklo.
- Vlade primaoci pomoći imaju snažnu ulogu u određivanju politika za korištenje finansiranja ESRF-a i pri nadzoru nad radom ESRF-a. donatorska kontrola nad ESRF-om biće esencijalno pasivna i ograničena na osiguravanje da se ukupni ciljevi ESRF-a poštuju i da se finansiranje koristi na transparentan i odgovoran način.

Slika 4: Donatorska koordinacija ESRF-a

1.5.2 Koordinacija pomoći

Broj donatora i institucija koje su uključene u implementaciju reformi predviđenih SRS je veoma veliki (vidjeti Sliku 4), a reforme su tehnički kompleksne. U skladu s tim, visok stepen prioriteta je dat osiguravanju da su aktivnosti ESRF-a u potpunosti koordinirane s aktivnostima drugih donatora, kao što su USAID i EC, te sa aktivnostima koje finansira Svjetska banka. ESRS će imati osoblje koje će s punim radnim vremenom raditi na koordinaciji pomoći, kao i savjetnika koji će s pola radnog vremena raditi na koordinaciji pomoći, kako bi davao savjete komisiji za koordinaciju donatora. Ta komisija – za koji se predviđa da će samo koordinirati pomoć za namjene reformi predviđenih SRS koje se pomažu iz ESRF-a – pozvaće na učestvovanje Svjetsku banku, EC, USAID i druge bilateralne donatore, zajedno sa predstavnicima entiteta i državnog nivoa. Uz to, proces pripreme projekta pri ESRS zahtijevaće da se predloženi projekti koordiniraju sa drugim donatorima kako bi se osigurao da oni nisu udvojeni i da su tehnički kompatibilni, u slučaju da projekti ESRF-a imaju direktnu vezu sa drugim projektima (na primjer, osiguravanje da su informatički sistemi koji se koriste u povezanim projektima kompatibilni).

Konačni oblik arhitekture za koordinaciju pomoći na državnom nivou još nije određen. Funkcije koordinacije donatora i druge funkcije ESRF-a neće biti u konfliktu sa bilo kojom arhitekturom koja bude usaglašena, već su, umjesto toga, kreirane da se „uklope” u institucionalno okruženje o kojem se na kraju bude donijela odluka.

1.6 Potvrda podršci za projekt

Koncept ESRF-a je predstavljen predsjedavajućem Vijeća ministara i entitetskim premijerima u toku jula 2005. godine i dobio je njihovu punu podršku koja je izražena: (a) u pismu od 5. juna 2006. godine koje potvrđuje želju tri vlade da nastave s projektom; (b) potpisima triju vlada na Memorandumu o razumijevanju od xx xxx 2006. godine koji se odnosi na projekt i koji su potpisali RNE, Sida i DFID i vlade.

3.1 Osvrt

3.1.1 Ekonomski osvrt

Od kraja rata, 1995. godine, Bosna i Hercegovina je postigla znatan napredak u makroekonomskoj stabilizaciji i ekonomskom razvoju. Taj napredak podržan je visokim nivoima međunarodne podrške (preko 5 milijardi US\$ u toku perioda od 1996. do 2003. godine), te potpomognut nekim od većih uspjeha strukturalne politike, posebno pri restrukturiranju i privatizaciji banaka, privatizaciji preduzeća manjeg obima, vanjskoj trgovini i upravljanju javnom potrošnjom. Bruto domaći proizvod (Gross Domestic Product, GDP) povećan je tri puta, izvoz robe povećao se desetostruko, a direktne strane investicije su počele da rastu. Realna per capita potrošnja se povećala, a ekstremno siromaštvo je eliminisano. Uz podršku sistema valutnog odbora (currency board), stabilnost cijena je održana, pri čemu su stope inflacije u posljednje dvije godine bile ispod 1 posto. Međunarodne rezerve su se povećale do nivoa koji pokriva četiri mjeseca uvoza. Ukupni fiskalni bilans takođe se dramatično poboljšao, od deficita od 9 posto 1999. godine do malog suficita 2003.

Bez obzira na pomenute pozitivne razvoje događaja, Bosna i Hercegovina se još uvijek suočava sa tri teška izazova: (i) realni¹ rast GDP-a se usporava, sa dvocifrenih iznosa u periodu neposredno poslije rata na 3,5 posto 2003. godine, dok GDP još uvijek iznosi tek oko 70 posto svog predratnog nivoa. Kao rezultat toga, nezaposlenost se povećavala, te je, na nivou od 45 posto (zvanični podaci) u 2005. godini, jedna od najvećih u regionu (ono što najviše zabrinjava je što nezaposlenost mladih dostiže ogromne nivoe od 56 posto za one koji su mlađi od 18 godine i blizu 46 posto za one koji su dobi između 19 i 24 godine). Učešće ženske radne snage je jedno od najnižih u regionu i iznosi oko 39 posto stanovništva radne dobi, a i siromaštvo na osnovu dohotka je visoko (17,8 posto stanovništva živi ispod granice siromaštva, uz dodatnih 30 posto tek nešto iznad nje); (ii) evidentirani deficit tekućeg računa i dalje je uporno visok i iznosi oko 23 posto GDP-a. Iako slabi podaci o platnom bilansu i GDP-u ostavljaju znatan stepen neizvjesnosti u vezi s preciznim iznosima, nema sumnje da deficit tekućeg računa predstavlja veliki rizik za privredu, posebno u svjetlu nastavka opadanja dotoka pomoći i zaoštavanja uslova za novo pozajmljivanje. Snažna agregatna potražnja i slaba profitabilnost preduzeća takođe doprinose slabosti rasta izvoza, koji je znatno ispod svojih potencijala; i, (iii) udio neformalnog sektora u ukupnim privrednim aktivnostima i dalje je velik, što otežava alokaciju resursa i mogućnost vlada da povećavaju prihode od poreza i doprinosa. 'Blokada radne snage' koja je prisutna u cijeloj privredi (nemogućnost preduzeća da prilagode svoju radnu snagu svojim potrebama zbog onemogućavajućih troškova vezanih sa davanjem otkaza formalno zaposlenim radnicima) otežava restrukturiranje i privatizaciju, podstičući, u isto vrijeme, zaposlenost u neformalnom sektoru.²

Da bi ubrzala rast, Bosna i Hercegovina će morati da smanji deficit tekućeg računa, izražen kao procenat GDP-a, uz dodatno povećanje stopa investiranja. Iz tog razloga, povećanje domaće štednje je najveći pojedinačni makroekonomski izazov s kojim se suočavaju vlasti u BiH. Da bi se osigurao kontinualan rast, taj, moguće kontradiktoran, način prilagođavanja će morati da bude podržan strukturalnim reformama koje promovišu veće investicije, zaposlenost, ukupnu faktorsku produktivnost. U kratkoročnom i srednjoročnom periodu, to će zahtijevati preraspodjelu postojećih faktora proizvodnje (kapitala, fizičke i intelektualne imovine i

¹ Treba napomenuti da procjene o veličini sive ekonomije dosežu i do 50 posto GDP-a, a kvalitet zvaničnih statističkih podataka u BiH često je izložen sumnji.

² Izvor: Godišnji izvještaj o ekonomskim trendovima za BiH, EPPU, mart 2006.

radne snage) ka produktivnijim načinima upotrebe, te ka djelotvornijem upošljavanju faktora u postojećim namjenama. Postizanje potrebnog, veoma velikog prilagođavanja domaće štednje zahtijevaće paralelne doprinose i iz privatnog i iz javnog sektora. Kako su fiskalni računi bliski nuli, najveći dio povećanja domaće štednje moraće doći iz nebudžetskog sektora, prije svega kroz povećanje profitabilnosti preduzeća i zadržavanje rasta potrošnje domaćinstava.

3.1.2 Socijalni osvrt

Javni sistemi socijalne zaštite pretrpjeli su eroziju zbog efekata rata, visokih nivoa nezaposlenosti i razvoja velike sive ekonomije koja vladi oduzima poreske prihode. Procjene o broju „fiktivnih“ radnika (radnika koji su formalno zaposleni u preduzećima ali koji ne rade u stvari) koji moraju da se uklone iz platnih spiskova kako bi se omogućila privatizacija preduzeća u državnom vlasništvu i kako bi se omogućilo masovno privatizovanim preduzećima da privuku nove investicije kreću se od 60 do 110 hiljada (procjene vlasti i sindikata, redom). Iako se vjeruje da je znatan dio tih radnika zaposlen u sivoj ekonomiji, njihova kontinualna formalna „zaposlenost“ donosi finansijski pritisak na sistem zdravstvene zaštite (oni, u opšte slučaju, primaju davanja iz zdravstvenog osiguranja čak i ako njihovi formalni poslodavci ne plaćaju premije osiguranja), čime se daje besplatna prednost poslodavcima u sivom sektoru koji ne plaćaju socijalne poreze za svoje zaposlene i time imaju znatnu prednost, vezano za troškove radne snage, u odnosu na poslodavce iz formalnog sektora. Kao posljedica toga, te lošeg finansijskog upravljanja unutar sistema zdravstvene njege, resursi zdravstvene zaštite su neadekvatni a njihova raspodjela je neefikasna pri čemu je znatno bolja zdravstvena zaštita dostupna u velikim gradovima nego u malim gradovima i seoskim oblastima. Iako je ekstremno siromaštvo eliminisano u BiH, 17.8% stanovništva žive ispod opšte granice siromaštva. Najsiromašnije grupe stanovništva u BiH u 2004. godini uključuju domaćinstva sa dvoje djece, domaćinstva sa tri i više djece, izbjeglice i prognani, domaćinstva gdje je glava kuće osoba mlađa od 25 godina, nezaposleni (klasifikacija ILO-a) i domaćinstva gdje je glava kuće završio samo osnovno obrazovanje. («Živjeti u BiH», talas IV, kraj 2004. godine).

Uspješna implementacija komponenti restrukturiranja u sektoru preduzeća i privatizacije u sklopu programa SRS donijeće znatne efekte na nivo formalne zaposlenosti. U kratkoročnom periodu, veliki broj fiktivnih radnika će morati da bude otpušten. Međutim, u srednjoročnom periodu, restrukturirana preduzeća koja su prošla masovnu privatizaciju i privatizovana preduzeća u državnom vlasništvu trebalo bi da budu u stanju da privuku znatne nivoe novih investicija i menadžerskog talenta, što bi oboje omogućilo formalnom sektoru da počne da raste i stvara nove mogućnosti za zapošljavanje u formalnom sektoru. Taj pozitivan trend trebalo bi podstaći reformama koje su u SRS identifikovane za povećanje stepena fleksibilnosti radne snage i smanjivanje troškova radne snage, te kroz stvaranje motivacionih faktora za formalizaciju poslovanja firmi iz sive ekonomije. Oba ta trenda trebalo bi da podstaknu rast zapošljavanja u formalnom sektoru i da pomognu pri otvaranju vrata za zapošljavanje sada marginalizovanih grupa u formalnom sektoru, kao što su mlađi radnici i žene. Paralelno s tim, povećanje stepena formalizacije zapošljavanja i poslovnih aktivnosti trebalo bi da ima znatne pozitivne uticaje na prihode od poreza i doprinosa, koji će olakšati pritisak na sistem finansiranja zdravstvene zaštite. Na kraju, reforme sistema finansiranja penzijskog i zdravstvenog osiguranja koje promoviše SRS (uključujući znatna poboljšanja finansijskog upravljanja) trebalo bi da unaprijede stepen efikasnosti raspodjele i korištenja resursa.

Izazov koji predstavlja implementacija programa SRS dolazi, prema tome, u dva tipa: sa jedne strane, kratkoročni socijalni efekt restrukturiranja sektora preduzeća i

privatizacije mora biti kontrolisan na način koji podstiče dobrovoljno učestvovanje radnika i, takođe, osigurava funkcionalnu mrežu socijalne sigurnosti za – najvjerojatnije starije – radnike koji nemaju alternativno zaposlenje u sivoj ili formalnoj ekonomiji, ili koji za to nemaju perspektive. Sa druge strane, da bi se opravdala kratkoročna socijalna patnja uključena u restrukturiranje sektora preduzeća, moraju se uspješno implementirati paralelne reforme kako bi se potpomogao rast formalnog sektora i kako bi se sistemi penzijskog i zdravstvenog osiguranja postavili na održive finansijske temelje. Jasno je da vlasti u BiH nemaju kapacitet za poduzimanje tako kompleksnog skupa blisko međusobno povezanih reformi bez široke tehničke podrške, a namjera ESRF-a je da obezbijedi određeni dio neophodnih kapaciteta.

3.1.3 Tekuće donatorske inicijative

3.1.3.1 DFID

DFID je aktivan u BiH od 1993. godine. Od 1993. do 1996. godine obezbjeđivana je hitna humanitarna pomoć preko Tima za hitne intervencije koji je bio lociran u BiH, kao i kroz druge međunarodne humanitarne agencije. Dokument strategije za zemlju iz 2000. godine bio je usmjeren na socio-ekonomski razvoj. Uz to, DFID je podržavao aktivnosti u sklopu Globalnog pakta za prevenciju konflikata vlade Ujedinjenog Kraljevstva (Global Conflict Prevention Pool) i aktivnosti na deminiranju. Pristup DFID- je bio zasnovan na strateškom radu sa drugim donatorima i agencijama, posebno sa Svjetskom bankom i EC.

Tekući bilateralni program DFID-a podržava aktivnosti u sljedećim oblastima:

- Reforma javne uprave;
- Proces SRS;
- Srednjoročni okvir rashoda (SOR);
- Restruktuiranje sektora preduzeća; i
- Podrška Kancelariji visokog predstavnika.

U skladu sa strategijom predstavljenom u Regionalnom planu za pomoć (Regional Assistance Plan, RAP), DFID će suziti fokus našeg bilateralnog programa na tri sljedeća strateška cilja:

- Politike i programi EU priznaju i podržavaju razvojnu strategiju usmjerenu na dobrobit siromašnih koja je prihvaćena u cijeloj državi;
- Rad s drugim donatorima i partnerskim vladama na postizanju dogovora i implementaciji zajedničkog programa za unapređenje djelotvornosti pomoći u Bosni i Hercegovini;
- Politike Vlade Ujedinjenog Kraljevstva i aktivan angažman u regionu uzimajući u obzir razvojne perspektive."

3.1.3.2 RNE

Od rata je Nizozemska bila jedan od najvećih bilateralnih donatora za BiH. U novijem periodu, razvojni budžet koji je na raspolaganju za BiH je smanjen kao što je bio slučaj i kod većine bilateralnih donatora. 2003. godine je na razvojne programe preko RNE potrošeno 17 miliona EUR, a u 2004. godini 15,8 miliona. Ti iznosi ne

uključuju finansiranje koje je Vlada Nizozemske stavila na raspolaganje povrh programa Ambasade (na primjer, 550 US\$ za programe akcija protiv mina i 1 milion EUR-a za Komisiju za ratne zločine). Najveći dio te podrške iskorišten je za omogućavanje povratka manjina. Uglavnom je ta pomoć dostavljana preko nevladinih organizacija (NVO-a). takođe, snažan naglasak je stavljen na podršku dobrom upravljanju, ljudskim pravima i izgradnji mira (za što je korištena skraćenica na holandskom, "GMV").

RNE je odgovorna za bilateralni program koordinacije razvoja u iznosu od oko 14.700.000 EUR godišnje u toku četverogodišnjeg perioda (2005-2008). S ciljem fokusiranja aktivnosti, RNE je identifikovala tri strateška pitanja. RNE ima za cilj smanjenje broja projekata koje podržava u korist više programske podrške BiH. Harmonizacija s drugim donatorima, i, gdje god je moguće, usklađivanje podrške, predstavljaju jasne prioritete za RNE u toku tog četverogodišnjeg perioda. U vezi s tim pitanjima su i strateški ciljevi koje RNE planira da ostvari svojim intervencijama:

- Široko prihvatanje u cijeloj zemlji i napredak pri implementaciji reformskog programa koji pripada BiH kao podrška procesu priključenja EU i u skladu sa SRS BiH (PRSP);
- Implementacija rješenja prihvaćenog na državnom i regionalnom nivou za preostala izbjegla i raseljena lica, uključujući integraciju politika za podršku održivom povratku u opštije programe socio-ekonomskog oporavka (sa posebnim naglaskom na oblast Srebrenice); i,
- Unapređenje koordinacije donatora, te, gdje god je moguće, podržavanje harmonizacije donatora u podršci sektorskom pristupu (Sector Wide Approaches, SWAps).

3.1.3.3 Sida

Švedska je obezbjeđivala podršku BiH od 1992. godine. Do kraja 2004. godine, ta podrška je obezbijedila oko 310 miliona EUR-a, isključujući troškove trupa i podršku koja je kanalisana preko UN-a. U ovom trenutku, uz razvojnu saradnju, Švedska doprinosi i osobljem za Misiju evropskih policijskih snaga i Evropskih snaga.

Preko Sida-e, podrška Švedske se sve više pomjera sa postkonfliktne humanitarne pomoći na podršku koja za cilj ima izgradnju države na različitim nivoima. Unutar komplikovanih Dejtonskih struktura, Sida pokušava da koncentriše svoje napore na državni i opštinski nivo. Koncentracija švedske podrške će uključiti fokusiranje na nekoliko oblasti unutar svakog sektora, uz smanjivanje broja sektora saradnje.

Kako se fokus pomoći pomjera sa poslijeratne rekonstrukcije i direktne izgradnje mira na održiv socijalni, ekonomski i politički razvoj, te buduće priključenje EU, za podršku su identifikovane tri ključne oblasti:

- Stvaranje uslova za održiv i široko zasnovan ekonomski rast i socijalni razvoj;
- Reforma institucionalnog okvira i javnog sektora; i,
- Nastavak nacionalne integracije: politički, ekonomski, socijalno i institucionalno.

Sida-ina nova strategija za Bosnu i Hercegovinu predviđa godišnji nivo podrške od oko 28 miliona EUR-a, što bi bilo usmjereno na dva osnovna sektora: izgradnja

održive države i ekonomski i socijalni razvoj. Razvojna saradnja će naglašavati srednjoročne i dugoročne programske intervencije koje podržavaju proces stabilizacije i priključenja i SRS. Švedska će istražiti mogućnost uspostavljanja saveza sa drugim bilateralnim i multilateralnim donatorima.

3.1.4 Ostale aktivnosti koje finansiraju donatori

Projekt će imati za cilj da koordinira i harmonizuje donatorske programe koji podržavaju socijalni i ekonomski razvoj na način identifikovan u SRS i CAS. Sa jedne strane, on će podržavati koordinaciju fondova Svjetske banke za tehničku podršku i tehničke podrške koju finansiraju EC i USAID za ekonomsko restrukturiranje, harmonizujući, sa druge strane, podršku drugih donatora kroz korištenje mehanizma ESRF-a.

Projekt će u velikoj mjeri doprinjeti vezama između programa priključenja EU i SRS aktivno koordinirajući sa naporima vezanim za ekonomsku reformu u okviru SRS-a i Evropskog partnerstva.

3.2 Politike

SRS su usvojile obje entitetske vlade (u decembru 2003. godine SRS je usvojena u Republici Srpskoj, a u januaru 2004. godine usvojena je u Federaciji Bosne i Hercegovine) i državno Vijeće ministara (u martu 2004. godine). Različite faze uključene u pripremu SRS uspostavile su stepen posvećenosti vlada na državnom i entitetskom nivou za program smanjenja siromaštva. Ta posvećenost je dodatno ojačana u Strategiji Svjetske banke za zemlju (Country Assistance Strategy, CAS, objavljena u augustu 2004. godine), koja ima za cilj pružanje podrške implementaciji SRS, a koja se fokusira, u skladu sa ciljevima identifikovanim u SRS, na restrukturiranje preduzeća, reformu tržišta rada i, ako je moguće, reformu penzijskih i zdravstvenih sistema. CAS takođe naglašava važnost unapređenja koordinacije između donatora i harmonizacije podrške.

ESRF ima za cilj da obezbjedi podršku za implementaciju Programa ekonomskog oporavka iz SRS za period 2004-2007 Bosne i Hercegovine. Koncept projekta je predstavljen predsjedavajućem Vijeća ministara i entitetskim premijerima u toku jula 2005. godine i primio je njihovu punu podršku, kako je izraženo u pismu od 5. juna 2006. godine, koje potvrđuje želju triju vlada na nastave s projektom.

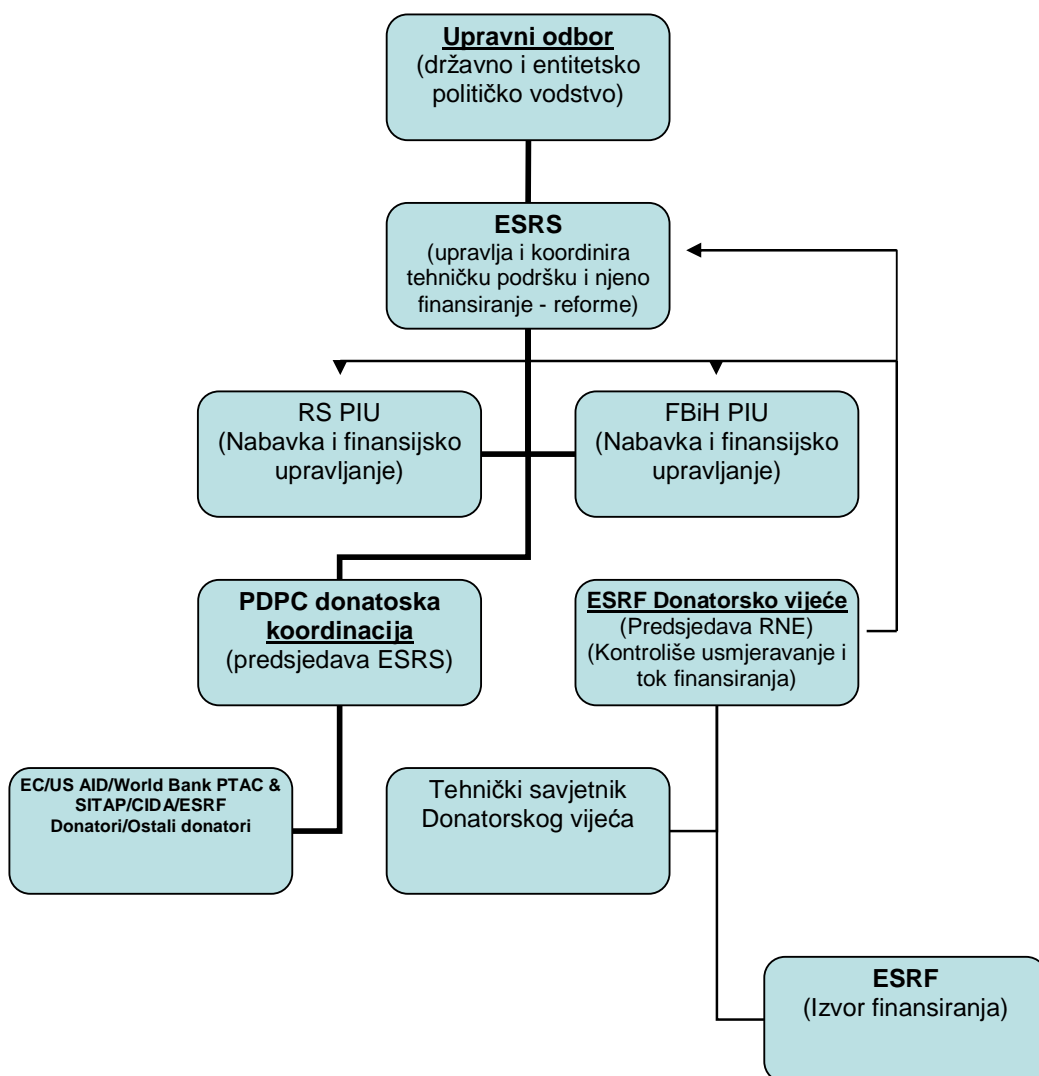
Projekt ima za cilj da podrži konkretne ciljeve SRS kroz:

- Postizanje harmonizacije donatora koji podržavaju ekonomski oporavak kroz objedinjavanje podrške od DFID-a, Sida-e i RNE, te drugih donatora koji su voljni da se priključe, unutar jedinstvenog fonda za tehničku podršku;
- Koordinaciju pomoći koju obezbjeđuju Svjetska banka, zajedno sa (na potpuno dobrovoljnoj osnovi) povezanom podrškom koju obezbjeđuju EC, USAID i drugi bilateralni donatori koji ne učestvuju direktno u ESRF, sve pod istim krovom; i,
- Doprinos koordinaciji i harmonizaciji programa EC, Svjetske banke, MMF-a, USAID-a i drugih donatora (inicijalno DFID, Sida i RNE) za implementaciju strategije usmjerene na dobrobit siromašnih koja ima podršku u cijeloj zemlji.

ESRF će podržavati projekte koji su unutar koje su unutar snažnog okvira koji obezbjeđuje SRS.

Predviđa se da će institucionalni dom za projekt biti sekretarijat (ESRS) koji će formirati donatori. Operativni budžet ESRS (uključujući troškove koji su vezani za korištenje PIU-a) će financirati ESRF. ESRS bi izvještavao Upravni odbor koji bi se sastojao od relevantnih predstavnika državnih i entitetskih ministarstava i EPPU-a, te Donatorskom vijeću, koje bi formirali donatori koji doprinose ESRF-u. Donatori čekaju na odluku / prijedlog državne i entitetskih vlada u vezi sa pozicioniranjem ESRS unutar opšteg mehanizma za koordinaciju pomoći. Dok se ovo ne definiše, predloženo je da se Sekretarijat ko-locira sa EPPU-om. Grafikon strukture projekta ESRF dat je na slikama 1, 2 i 5.

Slika 5: ESRF i ESRS u kontekstu

Predlaže se da ESRS bude odgovoran za upravljanje objedinjenim finansiranjem tehničke podrške u ESRF. Ova uloga će uključivati uspostavljanje snažnih linija komunikacije između Sekretarijata i jedinica za implementaciju projekta (PIU) na entitetskom nivou kojima će se kanalisati projekti predloženi od strane entiteta i države i do ESRF-a ; korištenje finansiranja ESRF-a i koordinacija tih projekata sa projektima koje finansira Svjetska banka; te koordinacija projekata USAID-a, EC i drugih bilateralnih donatora (do stepena do kog to ti donatori žele) koji se preklapaju

sa projektima koje podržava ESRF. U zavisnosti od zadovoljavajućih događaja vezanih za novo uvedenu funkciju javnih nabavki ministarstava finansija, aktivnosti nabavke i finansijskog upravljanja za ESRF biće ugovorene sa postojećim PIU za PTAC u svakom od entiteta. Predviđa se da taj aranžman pruži podršku ciljevima koordinacije i harmonizacije ESRS-a i ERSF-a kroz:

- Omogućavanje kako donatorima, tako i primaocima, iskorištavanje boljeg dizajna i usmjeravanja projekata, koji se više neće pripremati u izolaciji od drugih donatora, već unutar snažnog okvira koordinacije sa dobro definisanim sektorskim strategijama i odrednicama, čime sprječava dupliciranje; i
- Postizanje veoma znatnih smanjenja administrativnih tereta koje trpe i primaoci i donatori kroz korištenje jedinstvenih kanala za koordinaciju (ESRS) i finansiranje (ESRF), koji koriste harmonizovane procedure nabavke i administrativne procedure koje sprovode lokalne PIU.

ESRF obezbjeđuje privlačan mehanizam za donatore, uključujući one s ograničenim kapacitetom za implementaciju, kojim mogu obezbjeđivati podršku za programe SRS. Nakon pokretanja ESRF-a, donatori koji su ga osnovali će aktivno tražiti dodatne grantove od donatora koji su voljni da se priključe ESRF-u pod istim uslovima vezanim za harmonizaciju kao i donatori koji su osnovali ESRF.

3.3 *Pristup projektu*

Upravljanje

Donatorsko vijeće ESRF-a biće odgovorno za nadzor nad korištenjem finansiranja koje je obezbjeđeno za ESRF. Članstvo u vijeću će inicijalno biti sačinjeno od predstavnika DFID-a i RNE (predsjedavajući). Sida će se pridružiti Vijeću u funkciji zamjenika predsjedavajućeg kada se formalno obaveže i doprinese ESRF-u. Ovo članstvo može proširiti u slučaju da dodatni donatori odluče da dodaju finansijsku podršku ESRF-u. Kako bi se izbjeglo nekontrolisano razvijanje struktura upravljanja, samo će najveći donatori (tj. oni koji doprinesu sa više od 1 milion €) automatski dobiti mjesto u donatorskom vijeću, dok će se od manjih donatora tražiti da izaberu jednog predstavnika koji bi zastupao njihove interese u vijeću.

Vijeće će se sastajati redovno kako bi razmatralo prijedloge projekata koje dostavi ESRS. Svaki prijedlog će, zajedno sa godišnjim budžetima ESRF i ESRS, razmotriti konsultanti koje će finansirati DFID i koji će odgovarati donatorskom vijeću, tako da će vijeće imati pristup tehničkim stručnim znanjima koja su neophodna za djelotvorno vršenje njegove funkcije upravljanja. Uz to, finansijske operacije i operacije nabavke ESRF-a i ESRS biće podložne vanjskim revizijama, kako bi se osiguralo da se standardi za finansijsko upravljanje i nabavke koje je uspostavila Svjetska banka poštuju. Godišnji revidiran finansijski izvještaj i izvještaj o operacijama će takođe biti pripremljen od strane donatorskog vijeća i dostavljen donatorima koji sponzorišu fond.

Pregledi

Projekt će biti podvrgavan pregledima ne rjeđe od svakih šest mjeseci, uz korištenje DFID-ovog formata za pregled od rezultata do namjene, prilagođen tako da zadovoljava potrebe RNE i Sida-e. tri donatora su postigla dogovor da će koordinirati svoje zahtjeve za ocjenama projekta koliko je god moguće, s ciljem izbjegavanja

povećanja tereta na primaocu i dupliciranja troškova koje bi izazvao prevelik broj neovisno sprovedenih pregleda donatora.

Finansijske kontrole i budžetiranje

Finansiranje će biti isplaćivano u ESRF na kvartalnoj osnovi u skladu s operativnim budžetima za ESRS i ESRF koje odobri donatorsko vijeće. Budžete će pripremati ESRS na godišnjoj osnovi u skladu s prioritetima politika koje uspostave ECB i Upravni odbor. Sve varijacije budžeta (npr. preraspodjele finansiranja između prioriteta politika u skladu s promjenama potreba i različitim stopama napretka u različitim sektorima) moraće da odobri donatorsko vijeće.

RNE će otvoriti zajednički račun za ESRF u Centralnoj banci BiH. Tri donatora će deponovati svoje doprinose u ESRF na taj račun. Finansiranje će se onda isplaćivati sa ESRF računa na posebne račune koje će voditi PIU u ime ESRF-a, sa kojih će se vršiti zakazane isplate ugovaračima i sa kojih će se finansirati operativni troškovi ESRS. Računi PIU će biti podložni vanjskoj reviziji, vjerovatno uz korištenje aranžmana kojim će oni biti uključeni u zadatak vanjskog revizora koji će revidirati račune PIU u ime Svjetske banke s ciljem smanjenja stepena dupliciranja troškova i administrativnih opterećenja.

Osoblje ESRS

ESRS će biti popunjen osobljem koje će sačinjavati adekvatno kvalifikovani profesionalci iz BiH i vjerovatno će imati podršku triju rezidentnih viših savjetnika za razvoj projekta i upravljanje projektom i jednog savjetnika za koordinaciju pomoći koji će raditi s pola radnog vremena. Svaki od tih savjetnika će imati svog parnjaka među osobljem ESRS koji će raditi s punim radnim vremenom.

Dužnosti ESRS

ESRS će vršiti nabavku tehničke podrške, vršiče finansijsko upravljanje i obezbjeđivaće izvještaje koristeći procedure i formate Svjetske banke i koristeći PIU Svjetske banke koje su locirane u svakom od entiteta:

- Prijedlozi projekata će biti razvijeni na entitetskom nivou od strane odgovornih ministarstava i institucija. Projekte na državnom nivou razvijala bi ministarstva na državnom nivou koja bi radila sa ESRS i, u određenim slučajevima, sam ESRS kao odgovor na konkretne zahtjeve iz Upravnog odbora;
- U fazi koncepta svakog projekta, ESRS će pregledati koncept s ciljem provjere poštivanja ograničenja budžeta ESRF-a i njegovih ciljeva i razmatraće puni prijedlog prije nego što dostavi zahtjev za finansiranjem ESRF-u; i,
- ESRS će održavati kontakte s donatorima ESRF-a u vezi s projektima u razvoju, a zainteresirani donatori koji učestvuju u ESRF-u imali bi prilike da obezbijede povratne informacije natrag do ESRS-a u toku cijelog procesa. Nakon odobravanja na vijeću, nabavku za projekte i na entitetskom i na državnom nivou vršile bi postojeće jedinice za implementaciju projekta (PIU) na entitetskom nivou, radeći pod ugovorom sa ESRS.

Nabavke i izvještavanje

Korištenje finansiranja ESRF-a biće administrirano kroz korištenje procedura Svjetske banke za nabavke i finansijsko upravljanje. Donatorsko vijeće će zauzeti

mjesto Svjetske banke u procesu izdavanja pisma saglasnosti ("no objection") za aktivnosti na nabavkama. Svaki prijedlog za nabavke razmatraće konsultanti donatorskog vijeća koje će financirati DFID, prije nego što se dostavi vijeću radi odobravanja.

3..4 Pitanja vezana za ocjenu

3.4.1 Tehnička ocjena

Elementi projekta opisani su u Sekciji 3.3 Pristup projektu, u prethodnom dijelu teksta.

Najvažnije odluke koje su donešene pri izboru između različitih mogućih tipova dizajna za projekt su:

- Objedinjavanje finansiranja DFID-a RNE-a i naknadno Sida-e za finansiranje ESRF-a;
- Korištenje finansiranja direktno od DFID-a za konsultante koji će obezbjeđivati tehničku podršku donatorskom vijeću;
- Sponzorisanje stvaranja sekretarijata koji će administrirati ESRF;
- Stvaranje posebnog mehanizma za koordinaciju pomoći sa centrom u ESRF.

Odluka o objedinjavanju finansiranja sa drugim donatorima donijeta je iz više razloga:

- Iznos tehničke podrške koja je neophodna za pomoć implementaciji SRS je izvan kapaciteta bilo kojeg pojedinačnog donatora. Projekti koje je do sada identifikovao tim Svjetske banke za moguće donatorsko finansiranje zahtijevali bi daleko više od 15 miliona EUR-a. s ciljem stvaranja razumnog stepena vjerovatnoće (nakon što dodatni donatori uđu u ESRF) postizanja tog nivoa finansiranja, bilo je jasno da će resursi mnogih donatora morati da budu objedinjeni. Zaseban faktor je to da veliki broj projekata koji je uključen, kao i neizvjesnost vezana za tajming i konačni dizajn svakog projekta otežavaju bilateralno finansiranje pojedinačnih projekata. Kroz konsolidaciju donatorskog finansiranja u jedinstveni fond za fleksibilnošću koja je dio dizajna, ESRF će omogućiti i donatorima i primaocima da iskoriste uštede na većim količinama pri pripremi i finansiranju projekata, smanje vrijeme pripreme za projekte (a time i povećaju stepen do kog tehnička podrška odgovara promjenljivim potrebama) i, posljedično, povećaće stepen djelotvornosti finansiranja koje je obezbjeđeno. Na primjer, zbog finansijskih kapaciteta ESRF-a, mogao bi se implementirati jedan veliki projekt za unapređenje finansijskog upravljanja u bolnicama. Kada se to uporedi sa alternativom, odnosno većim brojem bilateralnih projekata, jedan jedinstveni projekt finansiran iz ESRF-a u znatnoj mjeri bi smanjio administrativne troškove, smanjio teret koji trpe primaoci time što moraju da upravljaju većim brojem projekata i, što je važno, unaprijedio bi kvalitet pomoći kroz obezbjeđenje konzistentnog pristupa problemu i sprječavanje uvođenja višestrukih i nekompatibilnih sistema finansijskog upravljanja.
- Odluka o tome da DFID samostalno finansira konsultante koji će pružati tehničku podršku donatorskom vijeću ESRF-a donijeta je iz čisto praktičnih razloga. Donatorsko vijeće će zahtijevati direktnu podršku za sprovođenje svojih odgovornosti vezanih za upravljanje, za pregled i odobravanje inicijalnog i prvog godišnjeg budžeta ESRF. Obezbeđenje zasebnog finansiranja DFID-a će omogućiti završetak već pokrenute nabavke (izbora) tih konsultanata tako da oni mogu početi raditi u isto vrijeme sa pokretanjem ESRF-a. Bez obzira na to što se

finansiranje DFID-a obezbjeđuje nezavisno od ESRF-a (umjesto da se konsultanti finansiraju iz samog ESRF-a) pristup harmonizacije za ESRF je očuvan: projektni zadatak za konsultante čini ih odgovornim donatorskom vijeću i zahtjeva od njih da izvještavaju donatorsko vijeće o svom radu, umjesto da odgovaraju DFID-u i izvještavaju DFID, a direktna uključenost DFID-a u odnose sa konsultantima biće ograničena na ugovorna pitanja.

- Odluka o korištenju finansiranja ESRF-a za sponzorisane rada ESRS-a vođena je nedostatkom kapaciteta unutar tri BiH vlade za upravljanje programom tehničke podrške reda veličina i kompleksnosti koji su potrebni za pružanje podrške implementaciji SRS. Nije viđena nijedna druga alternativa osim stvaranja neophodnih kapaciteta kroz obezbjeđivanje potrebnog finansiranja iz ESRF-a ali. Da bi se ojačalo lokalno prihvatanje i vođenje ESRS-a i projekata koje će administrirati, Upravni odbor je dobio odgovornost da učestvuje u odabiru uprave ESRS-a (koristeći transparentne procedure nabavke), uključujući i odobravanje njegovih godišnjih operativnih i projektnih zahtjeva za ESRF. Problem vezan za kapacitet je dodatno otežan nedostatkom postojećih snažnih jedinica vlade BiH z javne nabavke koje bi se mogle na poudan način koristiti za obezbjeđivanje usluga finansijskog upravljanja i transparentnih nabavki. To bi moglo da predstavlja veliki rizik po reputaciju donatora ESRF-a. U skladu s tim, sve dok donatori ESRF-a ne budu ubjeđeni u to da vlasti imaju potrebne kapacitete za javne nabavke, finansijsko upravljanje i upravljanje nabavkama za projekte koje finansira ESRF sprovodiće se kroz korištenje PIU sa dobro uspostavljenim dosadašnjim rezultatima u poštivanju standarda Svjetske banke u tim oblastima. Taj pristup bi trebalo da umanjí rizike po reputaciju donatora ESRF-a.
- Kreiranje funkcije za koordinaciju pomoći unutar dizajna ESRS predstavlja nadgradnju na neformalne i *ad hoc* napore na koordinaciji donatora koji su sprovedeni uz podršku DFID-a u kontekstu aktivnosti Svjetske banke. Stvaranje zasebnog mehanizma za koordinaciju pomoći pod krovom ESRS je opravdano zbog reda veličina i kompleksnosti programa reformi koji predviđa SRS, postojanjem bilateralnih programa tehničke podrške (kao što su program USAID-a za podršku jačanju okvira stečaja i aktivnosti Svjetske banke) i očekivane implementacije drugih bilateralnih programa tehničke podrške u kojima donator neće vršiti harmonizaciju sa drugim donatorima (na primjer, tehnička podrška EC-a za restrukturiranje preduzeća koja su prošla kroz masovnu privatizaciju). Veze između tim bilateralnih projekata i projekata koji se predlažu za finansiranje iz ESRF-a su znatne. Dizajn ESRF-a / ESRS nije, međutim, neosjetljiv na potrebu Bosne i Hercegovine za implementacijom nove arhitekture za koordinaciju pomoći. Donatori ESRF-a su se saglasili da se institucionalni dom ESRS (a time i njegovih funkcija koje se odnose na koordinaciju pomoći) može premjestiti nakon što vlasti BiH odrede najadekvatnije mjesto za njega u kontekstu dizajna arhitekture za koordinaciju pomoći.

3.4.2 Ekonomska i finansijska ocjena

Kao što je već razmatrano (3.1.1. Ekonomska pozadina), Bosna i Hercegovina se, bez obzira na nedavne pozitivne događaje, i dalje suočava sa tri teška izazova: (i) realni rast GDP-a se usporava, a nezaposlenost se povećava, kao i siromaštvo definisano dohotkom (17.8 posto stanovništva živi ispod granice siromaštva, a još 30 posto živi tek nešto iznad nje); (ii) evidentirani deficit na tekućem računu i dalje je uporno visok i iznosi oko 23 posto GDP-a; i (iii) udio neformalnog sektora u ukupnim privrednim aktivnostima i dalje je velik, što škodi raspodjeli resursa i mogućnosti

vlada da povećaju prihode od poreza i doprinosa. Ti negativni faktori će, ako ne budu riješeni, predstavljati prijetnju socijalnoj koheziji, što dovodi do političkih rizika za stabilnost zemlje.

SRS predlaže strategiju reformi orijentisanu ka rastu koja bi promovisala srednjoročni rast zaposlenosti, povećanje prihoda od poreza i doprinosa i kreiranje održivih sistema finansiranja penzijskog i zdravstvenog osiguranja, kao i unapređenje rezultata platnog bilansa kroz ponovno oživljavanje izvoznog sektora i unapređenje kapaciteta domaćih proizvođača da se takmiče sa uvoznim proizvodima. Mehanizmi za postizanje tih ciljeva fokusiraju se na:

- Privlačenje novih investicija u sektor preduzeća kroz privatizaciju preduzeća u državnom vlasništvu i unapređenje upravljačke i vlasničke strukture preduzeća koja su privatizovana u masovnoj privatizaciji tako da se ona otvore za nove investitore;
- Reformu tržišta rada s ciljem smanjenja troškova vezanih za radnu snagu i povećanja stepena njene fleksibilnosti. Postojeći zakoni iz socijalističkog perioda daju previsok stepen zaštite radnoj snazi i predstavljaju snažne prepreke za stvaranje novih radnih mjesta brzim određivanjem snažne zaštite zaposlenja za nove zaposlene. Ti faktori, u kombinaciji, podstiču rast zaposlenosti na sivom tržištu što, sa svoje strane, dovodi do nepravdičnih pritisaka troškova na poslodavce u formalnom sektoru, čini firme u formalnom sektoru manje privlačnim za investiranje i smanjuje fiskalne prihode kroz stvaranje velikog broja firmi u neformalnom sektoru koje ne plaćaju nikakve poreze ni doprinose, čime se povećava poreski teret na leđima formalnog sektora.
- Reformu sistema finansiranja penzijskih davanja i zdravstvene zaštite. Postojeći režim finansiranja zdravstvene njege mora se restrukturirati s ciljem osiguravanja efikasne administracije finansiranja zdravstvene njege, pravičnije raspodjele resursa između velikih gradova i manjih gradova i seoskih oblasti, te restrukturiranja pružalaca zdravstvene njege s ciljem racionalizacije pružanja usluga na isplativ način. Penzije se moraju prenijeti iz postojeće PAYGO sistema (sistema u kojem tekući prihodi od doprinosa finansiraju tekuće rashode na penzije) u moderan višestubni sistem u kojem su davanja vezana za doprinose i u kojem se naplata doprinosa sprovodi. Reforma tih finansijskih sistema doprinjela bi finansijskoj stabilnosti i, što je važno, omogućila bi vlastima da smanje teret koji sektor preduzeća trpi zbog prevelikih socijalnih poreza na rad koji predstavljaju faktor koji odbija investicije i zaposlenost.

U sprezi sa podrškom bilateralnih donatora za s tim vezanu tehničku podršku, ESRF će pružiti pomoć uspjehu reformi koje predviđa SRS kroz obezbjeđenje dodatnih kapaciteta za neophodni dizajn i implementaciju. Ako se ti kapaciteti ne obezbjede, malo je vjerovatno da će biti moguće implementirati reforme (to jasno prihvata i Svjetska banka), a namjena ESRF-a je da igra ključnu ulogu pri obezbjeđivanju finansiranja za osiguranje tog kapaciteta. Finansiranje ESRF-a za projekte tehničke podrške takođe će generisati više indirektnih koristi u obliku obučenih lokalnih konsultanata i širenja praksi koje će izabrane firme koristiti na druge firme u zemlji.

3.4.3 Socijalna ocjena

Kao što je već razmatrano (3.1.3 Socijalna pozadina), zvanični sistemi socijalne zaštite pretrpjeli su eroziju zbog efekata rata, visokih nivoa nezaposlenosti i razvoja velike sive ekonomije koja onemogućava vladi da prikuplja prihode od oporezivanja. Uspješna implementacija komponenti restrukturiranja u sektoru preduzeća i privatizacije u sklopu programa SRS donijeće znatne efekte na nivo formalne zaposlenosti i, u kratkoročnom periodu, socijalni uticaj restrukturiranja sektora preduzeća i privatizacije moraće biti olakšan socijalnim programom koji će i podstaći dobrovoljno učešće radnika i obezbijediti funkcionalnu mrežu socijalne sigurnosti za radnike koji nemaju alternativne mogućnosti zapošljavanja.

U srednjoročnom periodu, inicijalni negativan uticaj programa restrukturiranja preduzeća trebalo bi da bude više nego nadoknađen ponovnim oživljavanjem preduzeća i uticajem reformi identifikovanih u sklopu SRS za povećanje stepena fleksibilnosti i smanjenje troškova radne snage, koje će, sa svoje strane, podstaći rast zaposlenosti u formalnom sektoru. Oba ta trenda trebalo bi da podstaknu otvaranje mogućnosti za zapošljavanje u formalnom sektoru za marginalizovane grupe, kao što su mlađi radnici, žene i nekvalifikovani radnici, koje su sada u najvećem dijelu isključene iz zaposlenosti u formalnom sektoru.

Socijalni izazov koji predstavlja implementacija programa SRS, prema tome, dolaze u dva različita tipa: sa jedne strane, mora se kreirati socijalni plan koji, paralelno, i podstiče dobrovoljno učešće radnika u restrukturiranju sektora preduzeća i obezbjeđuje mrežu socijalne sigurnosti za one koji se suočavaju sa trajnom nezaposlenošću; sa druge strane, mora se kreirati paket mjera za reformu tržišta rada, implementaciju reformi usmjerenih na podsticanje formalizacije poslodavaca koji su sada u neformalnom sektoru i implementaciju reformi usmjerenih na unapređenje poslovnog okruženja za podsticanje investicija koje dovode do stvaranja novih radnih mjesta.

Jasno je da vlastima u BiH nedostaju kapaciteti za poduzimanje tako kompleksnog skupa reformi koje su blisko međusobno povezane bez znatne tehničke podrške. ESRF će pomoći pri rješavanju socijalnog uticaja reformi SRS kroz pružanje pomoći vlastima BiH da kreiraju i implementiraju reforme sa socijalnim uticajem, obezbjeđujući neophodne tehničke kapacitete.

3.4.4 Ocjena rizika

Obje entitetske vlade (a i kantonalne i opštinske strukture) imaju dugi istorijat pružanja otpora socio-ekonomskim reformama. Taj otpor je u velikom dijelu vođen bliskim odnosom između postojeće ekonomske strukture i pristupa političkom finansiranju i ličnim koristima, što pogoršava široko prisutan nedostatak znanja o koristima i troškovima reformi, koji podstiče ljude na svim nivoima društva da se plaše promjena i pružaju otpor prema njima. Nedavno sproveden proces revidiranja SRS predstavljao je prvi korak ka izgradnji koncenzusa o potrebi za reformom i njenim ciljevima, bar na visokom nivou (u obje vlade i u građanskom društvu). Bez obzira na to, proces reformi predviđenih SRS koji će podržavati ESRF vjerovatno će naići na snažan otpor ušančenih interesnih grupa i njegov uspjeh ili neuspjeh vjerovatno će ovisiti o spremnosti političara na nivou entitetski vlada da nametnu reforme političarima na nižem nivou, te od djelotvorne kampanje informisanja koji bi trebalo da sprovedu sve strane koje podržavaju SRS, usmjerene na javnost i građansko društvo, s ciljem stvaranja pritiska za reformu "odozdo nagore".

Fragmentirane institucionalne i pravne strukture, koje predstavljaju rezultat Dejtonskog mirovnog sporazuma, dovele su do okruženja koje ograničava stepen inovacija i podstiče razvoj interesnih grupa koje su snažne na lokalnom nivou. Kapaciteti za implementaciju na svim nivoima vlasti su slabi i fragmentirani, a raspršena struktura vlasti komplikuje proces unapređenja kapaciteta i dijeljenja informacija između vlada. Jedan od aspekata ekonomskih reformi koje će podržati SRS biće stvaranje ujednačenijeg i predvidljivijeg regulatornog okvira koji bi trebalo da stimuliše ekonomski rast, ali koji će spriječiti djelovanje lokalnih grupa koje traže lične koristi, od kojih se može očekivati oštar otpor prema reformama.

Očekivanja da će socijalni plan olakšati uticaj restrukturiranja preduzeća podignute su na nivoe koji nisu realno ostvarivi. Ako se ta očekivanja ne spuste, otpor radnika i sindikata prema reformama mogao bi da predstavlja nepremostivu prepreku.

Konflikt i dalje baca sijenku na ekonomski oporavak kroz slamanje socijalnih odnosa i stalno prisustvo psiholoških trauma. Malo se zna o uticaju tih trauma na ekonomski oporavak, ali vlade i ljudi u dva entiteta moraju da prevaziđu otpor prema saradnji sa nekadašnjim neprijateljima, ako se želi da se njihove privrede uspješno integrišu u stabilniju cjelinu.

“Izgubljene godine” konflikta i njegove posljedice dovele su do toga da Bosna i Hercegovina zaostaje za bar deset godina u odnosu na zemlje koje su pokrenule tranziciju nakon 1991. godine. Način mišljenja ukorijenjen je u plansku privredu i tradicije društvenog vlasništva iz bivše Jugoslavije, te znatni naponi moraju da se ulože u obrazovanje javnosti o neophodnosti reformi. Uspjeh ili neuspjeh pri izgradnji javne podrške za reforme imaće najvažniji uticaj na kapacitete Bosne i Hercegovine za reformu i, posljedično, na razvoj njenog odnosa sa EU.

Imajući u vidu faktore navedene u prethodnom dijelu teksta, projekt će se suočiti s rizicima od kolapsa političke volje za implementaciju reformi koje predviđa SRS kroz cijeli životni vijek ESRF-a. Inicijalni rizik biće umanjen odlukom da ESRF bi trebalo da finansira samo kratkoročne projekte sve dok ne postoji politička volja vlasti BiH za implementacijom reformi koje će podržavati ESRF. Kao posljedica toga, ESRF donatori će imati mogućnost da kolektivno donesu odluku o prekidanju finansiranja novih projekata ako ne budu zadovoljni sa daljnjom riješenošću ijednih vlasti da implementiraju reforme SRS; a DFID (kao i drugi donatori ESRF-a) će zadržati pravo da povuče svoje preuzete finansijske obaveze prema ESRF-u na unilateralnoj osnovi.

3.5 *Evaluacija*

Dizajn projekta predstavlja rezultat iskustva donatora vezanog za proces ekonomske tranzicije unutar istočne Evrope i, konkretno, unutar bivše Jugoslavije. Dizajn projekta je detaljno razmotren između DFID-a, Sida-e i RNE, a podvrgnut je i intenzivnom dijalogu sa Svjetskom bankom, USAID-om i EC. Projekt je razmotren zajedno sa vlastima BiH, uključujući detaljne diskusije na nivou tehničkog osoblja, i primio je njihovu bezrezervnu podršku.

Identifikovani su indikatori koji se mogu provjeriti i oni su uključeni u logički okvir u Aneksu 1. Kroz projektnu evidenciju i izvještaje i kroz aktivnosti monitoringa biće obezbjeđeni podaci i načini za provjeru. Dodatne informacije vezane za napredak projekta biće dostupne iz izvještaja i revizija ESRF-a i iz povratnih informacija od

Svjetske banke i drugih bilateralnih donatora koji podržavaju reforme predviđene Srednjoročnom razvojnom strategijom.

4. Implementacija

4.1 Aranžmani za menadžment

Finansiranje za projekt biće u formi grantova ESRF-u i direktnog finansiranja konsultanata iz DFID-a, pri čemu ukupna suma neće iznositi više od 15 miliona EUR-a, što će u otprilike jednakim dijelovima obezbijediti Sida, RNE i DFID. Dodatno finansiranje za projekt tražiće se od drugih donatora pod istim uslovima i rokovima kao što je usaglašeno između Sida-e, RNE i DFID-a. Isplata grantova ESRF-u će vjerovatno biti neujednačena, sa niskim isplatama u toku prve godine projekta (kako se projekti budu identifikovali i nabavka bude pokrenuta), i povećanjem u toku druge i treće godine (kako se projekti koje finansira ESRF budu implementirali).

Projekt će se implementirati prema odredbama Memoranduma o razumijevanju između donatora ESRF-a i vlada države i entiteta. Odnos između donatora ESRF-a je definisan u Memorandumu o razumijevanju koji su oni zaključili između sebe. Ti memorandum definišu ključne odlike rada ESRF-a:

- i. Svi najvažniji donatori biće članovi donatorskog vijeća koje će upravljati ESRF-om i imaće mogućnost da blokiraju korištenje finansiranja ESRF-a. Članstvo u vijeću će se sastojati od predstavnika DFID-a, Sida-e, RNE i predstavnika svakog donatora koji doprinese sa bar 1 milion EUR-a ESRF-u, te jednog predstavnika kojeg će zajedno izabrati donatori koji daju manje od 1 milion EUR-a. Glasanje na donatorskom vijeću biće na osnovu koncenzus, pri čemu će se primjenjivati pravilo tihog slaganja.
- ii. Svi članovi donatorskog vijeća će imati pravo da pregledaju i stavljaju primjedbe na pojedinačne projektne prijedloge.
- iii. Finansiranje će biti isplaćivano u ESRF na kvartalnoj osnovi u skladu s operativnim budžetima za ESRS i ESRF koje odobri donatorsko vijeće. Budžete će pripremati ESRS na godišnjoj osnovi u skladu s prioritetima politika koje uspostavi Upravni odbor. Sve varijacije budžeta (npr. preraspodjele finansiranja između prioriteta politika u skladu s promjenama potreba i različitim stopama napretka u različitim sektorima) moraće da odobri donatorsko vijeće.
- iv. RNE će otvoriti zajednički račun za ESRF pri Centralnoj banci BiH. Na nalog donatorskog vijeća, isplaćivati će se sredstva sa tog računa za finansiranje posebnih računa koje će voditi PIU u ime ESRF-a, sa kojih će se vršiti zakazane isplate ugovaračima i sa kojih će se finansirati operativni troškovi ESRS. Gdje god to bude moguće, računi PIU će biti podložni vanjskoj reviziji, koristeći aranžman kojim će oni biti uključeni u zadatak vanjskog revizora koji će revidirati račune PIU u ime Svjetske banke.
- v. ESRS će biti popunjen osobljem koje će sačinjavati adekvatno kvalifikovani profesionalci³ iz BiH i vjerovatno će imati podršku triju rezidentnih viših savjetnika za razvoj projekta i upravljanje projektom i jednog savjetnika za koordinaciju pomoći koji će raditi s pola radnog vremena, a biće dostupni i dodatni specijalizovani eksperti koji će raditi u toku kratkoročnih perioda s ciljem obezbjeđivanja savjeta koji su konkretno vezani za projektni dizajn unutar sektora koje obuhvata SRS.

³ Kao što je bio slučaj i sa EPPU, plate u ESRS biće postavljene na razumne – ali ne i previsoke – nivoe koji mogu privući profesionalno osoblje.

- vi. Upravu i osoblje ESRS u BiH činiće profesionalci izabrani na otvorenom konkursu koji će sprovesti Upravni odbor i donatori. Kao izvor finansiranja za ESRS, ESRF će imati pravo veta nad svakim predloženim imenovanjem člana osoblja ESRS koje ne ispunjava profesionalne standarde koje zahtijeva predložena pozicija, a predstavnici donatora ESRF-a će imati pravo da prisustvuju intervjuima sa kandidatima koje će sprovesti Upravni odbor.
- vii. ESRF će nabavljati tehničku podršku i vršiti finansijsko upravljanje i obezbjeđivati izvještaje uz korištenje procedura i formata Svjetske banke i uz korištenje PIU Svjetske banke koje su locirane u svakom od entiteta.
- viii. Prijedlozi projekata će biti razvijeni na entitetskom nivou od strane odgovornih ministarstava i institucija. Projekte na državnom nivou razvijala bi ministarstva na državnom nivou koja bi radila sa ESRS i, u određenim slučajevima, sam ESRS kao odgovor na konkretne zahtjeve iz Upravnog odbora:
 - Resorna ministarstva i institucije će raditi sa PIU na entitetskom nivou na razvoju projektnih koncepata koji se odnose na reforme koje treba da budu poduzete da bi se postigli ciljevi definisani u SRS. ESRS će organizovati inicijalnu rundu seminara i radionica s ciljem edukacije lokalnih partnera o namjeni ESRF-a, tipovima podrške koje će on biti u mogućnosti da pruži, te procedurama za razvoj projektnih koncepata. Uz to, ESRS će biti u mogućnosti da koristi podršku konsultanata koji će raditi kratkoročno kako bi pomogli procesu razvoja projekta;
 - U konceptualnoj fazi projekta ESRS će pregledati koncept za poštivanje ograničenja budžeta ESRF-a i definisanih ciljeva i pregledaće cijeli prijedlog prije dostavljanja zahtjeva za finansiranjem ESRF-u. ESRS će poklanjati posebnu pažnju osiguravanju da se pri kreiranju projekta uzmu u obzir sve mogućnosti za uvođenje ujednačenosti u oba entiteta u odnosu na administrativne, informatičke i evidencijske sisteme, da takvi projekti koriste jednog ugovarača, kako bi se dodatno podstaklo usvajanje jedinstvenih sistema i procedura.
 - ESRS će održavati kontakte s donatorima ESRF-a u vezi s projektima u razvoju, a zainteresirani donatori koji učestvuju u ESRF-u imali bi prilike da obezbijede povratne informacije natrag do ESRS-a u toku cijelog procesa, i
 - Nakon odobravanja od strane ESRF, nabavku za projekte i na entitetskom i na državnom nivou vršiće jedinice za implementaciju projekta (PIU) na entitetskom nivou, radeći pod ugovorom sa ESRS (finansirane kao dio operativnog budžeta ESRS).

4.2 Vremenski okvir

Vremenski okvir za projekt biće tri godine sa startnim datumom august / septembar 2006. godine. Detaljan tajming aktivnosti prikazan je u obliku grafikona u sekciji 2 u prethodnom dijelu teksta.

5. Rizici i poduhvati

5.1 Od namjene do cilja

Cilj projekta je smanjenje siromaštva i doprinos socijalnoj koheziji kroz pružanje podrške tranziciji privrede BiH ka tržišno orijentisanom modelu sposobnom za proizvodnju visokih stopa ekonomskog rasta kroz privatni sektor. Vlasti BiH su kreirale detaljno razmatran program za postizanje tog cilja u SRS. Makroekonomska stabilnost koja je neophodna za uspjeh reformi predviđenih SRS biće podržana naporima Fiskalnog vijeća BiH koje je odgovorno za postavljanje i praćenje cjelovite fiskalne politike u BiH, tako što će raditi na jačanju fiskalne koordinacije, povećane fiskalne transparentnosti i jačanja fiskalne odgovornosti. Cilj je promovisati ukupnu makroekonomsku stabilnost BiH, FBiH i kanota, RS-a i Brčko Distrikta, kao i podrška funkcionisanju jedinstvenog ekonomskog prostora.

Uspješna implementacija reformi predviđenih SRS zahtijevaće političku riješenost na strani vlasti BiH, kapacitet za dizajn i implementaciju kompleksnih i međusobno povezanih reformi, te finansijsku podršku međunarodne zajednice. Ovaj projekt će igrati važnu ulogu u obezbjeđivanju drugog od tih faktora i donijeće važan doprinos omogućavanju trećeg.

Opšta poteškoća pri ocjenjivanju uticaja projekta potiče iz ograničenosti i nepouzdanosti svih tipova ekonomskih podataka, posebno u zemlji u kojoj bi siva ekonomija mogla da predstavlja i do 50 posto GDP-a. Bez obzira na to, trebalo bi da postoje mjerljivi pokazatelji uspješnosti projekta u smislu promjena fiskalnih tokova, finansijskog izvještavanja fondova zdravstvenog i penzijskog osiguranja, tokova direktnih stranih investicija, podataka o zaposlenosti u formalnom sektoru, te vlasničke strukture sektora preduzeća. Ti podaci će biti dodatno podržani izvještajima Svjetske banke i MMF-a i *ad hoc* prikupljanjem podataka i izvještajima razvojnih partnera.

5.2 Od rezultata do namjene

Namjena ovog projekta je da unaprijedi rezultate sektora preduzeća kroz obezbjeđivanje tehničke podrške i podrške za izgradnju kapaciteta za dizajn i implementaciju reformi koje će unaprijediti poslovno i investicijsko okruženje.

Postizanje projektne namjene ovisi o uspješnoj identifikaciji i izvršenju projekata tehničke podrške koji će pružiti podršku programu reformi SRS. Projekt je kreiran sa tako da se predviđa sekretarijat i snažne veze sa entitetskim vladama i državnom vladom, što će pomoći pri identifikaciji adekvatnih projekata koji će imati neophodnu političku podršku za uspješnu implementaciju. Projekt uključuje inpute specijalističke tehničke podrške s ciljem osiguravanja da jednom identifikovani projekti budu dobro dizajnirani i da imaju visoku stopu vjerovatnoće da će biti uspješni. Aranžmani upravljanja za ESRF uključuju specijalizovane kapacitete za tehnički pregled koji će dodatno podržati proces evaluacije projekta i povećati vjerovatnoću uspješnosti. Specijalisti iz Svjetske banke su već identifikovali projekte za potencijalnu podršku ESRF-a, što povećava vjerovatnoću da će finansiranje koje obezbijediti ESRF biti uspješno isplaćeno, a dalji inputi Svjetske banke mogu se očekivati kroz cijeli životni vijek projekta. Na kraju, projekt uključuje snažan mehanizam koordinacije donatora s ciljem osiguranja da ESRF ne finansira projekte koji dupliraju neke druge projekte i osiguranja da su projekti koje finansira ESRF dizajnirani tako da se uspješno uvezuju

s bilateralnim projektima koji takođe podržavaju implementaciju Srednjoročne razvojne strategije.

5.3 *Od aktivnosti do izlaznih rezultata*

Postoji rizik da planirani izlazni rezultati projekta neće biti ostvareni kao rezultat neuspjeha političke volje na strani vlasti BiH. Taj rizik umanjuje samom strukturom ESRF-a, koja će umanjiti finansijske rizike ograničavanjem svojih inicijalnih obvezivanja sve dok se ne demonstrira čvrsta politička volja da se krene naprijed sa programom reformi koji predviđa SRS

Postoji široka ponuda formi u BiH i međunarodnih firmi koje su sposobne da obezbijede robu i usluge koje će finansirati ESRF. U skladu s tim, ne predviđaju se nikakvi rizici vezani za nemogućnost nabavljanja tehničke podrške kad je ona potrebna.

Aneks 1: Logički okvir za grantove i povezanu podršku za Fond za oporavak sektora preduzeća u BiH

Narativni siže	Indikatori koji se mogu objektivno verifikovati	Načini verifikacije	Pretpostavke
<p>Cilj: Stimulirati smanjenje siromaštva u BiH kroz sprovedbu određenih najvažnijih elemenata Srednjoročne razvojne strategije.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ocjene ekonomskog rasta i spektar pokazatelja siromaštva. 	<ul style="list-style-type: none"> Godišnji pregledi SRS koje sprovodi EPU. 	<ul style="list-style-type: none"> Održavanje snažne posvećenosti vlade politikama i strategijama SRS, čak i u slučaju političkih promjena
<p>Namjena: Podržati evoluciju zdrave tržišne privrede u BiH kroz restrukturiranje i pojedinačnih preduzeća i spektra institucija koje imaju uticaja na ponašanje preduzeća.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Napredak pri restrukturiranju preduzeća i relevantnih institucija. Izveštaji Evropske Unije 	<ul style="list-style-type: none"> Izveštaji o napretku projekta. Polugodišnji pregledi Godišnji izvještaji Evropske Unije o napretku CSEED istraživanja preduzetnika, druga istraživanja 	<ul style="list-style-type: none"> Dobijanje i zadržavanje političke podrške za reformu širokog spektra institucija i zakona. Aktivna podrška za reforme od strane javnih institucija na koje se one odnose. Spremnost stranih i domaćih investitora da u znatnoj mjeri povećaju stepen investiranja u preduzeća u BiH. Održavanje makroekonomske stabilnosti.

Narativni siže	Indikatori koji se mogu objektivno verifikovati	Načini verifikacije	Pretpostavke
<p>Izlazni rezultati:</p> <p>1. Privatizacija preduzeća u državnom vlasništvu</p> <p>2. Povećanje investicija u preduzeća</p> <p>3 Povećanje stepena mobilnosti i fleksibilnosti radne snage</p>	<p>1.1 Smanjenje broja preduzeća u državnom vlasništvu</p> <p>1.2 Povećanje udjela prihoda preduzeća u privatnom vlasništvu u ukupnim prihodima sektora preduzeća</p> <p>2.1 Povećanje investicija izraženih kao procenat GDP-a</p> <p>2.2 Povećanje direktnih stranih investicija</p> <p>2.3 Povećan broj završenih stečajnih postupaka</p> <p>2.4 Povećan broj novih registracija preduzeća</p> <p>3.1. Usvajanje izmjena i dopuna zakona o radu</p> <p>3.2 Promjene nivoa i strukture učešća u radnoj snazi, zaposlenosti i nezaposlenosti</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Izvještaji Svjetske banke i Evropske Unije • Zvanične statistike za sektor preduzeća • Izvještaji Svjetske banke i MMF-a • Izvještaji projekta za stečaj USAID FILE • Istraživanja u sudovima • Zvanične statistike • Podaci o platnom bilansu • Izvještaji Svjetske banke i MMF-a • Podaci o zaposlenosti • Objavljivanje izmjena i dopuna zakona o radu 	<ul style="list-style-type: none"> • Kao gore.

Narativni siže	Indikatori koji se mogu objektivno verifikovati	Načini verifikacije	Pretpostavke
<p>4 Jačanje sistema finansiranja zdravstvene njege</p> <p>5. Jačanje penzijskih sistema</p>	<p>4.1 Unapređenje transparentnosti i preuzimanja odgovornosti u sistemima finansiranja zdravstvene njege</p> <p>4.2 Unapređenje raspodjele resursa za zdravstvenu njegu</p> <p>4.3 Stabilizacija fondova zdravstvenog osiguranja</p> <p>4.4 Izmjene i dopune zakona o zdravstvenom osiguranju i zdravstvenoj zaštiti</p> <p>5.1 Implementacija fiskalno održivih penzijskih sistema</p> <p>5.2 Unapređenja evidentiranja s ciljem osiguranja tačnog obračuna penzijskih davanja</p> <p>5.3 Stabilizacija penzijskih fondova</p> <p>5.4 Unapređenja kod prikupljanja penzijskih doprinosa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Izvještaji Svjetske banke • Finansijski izvještaji fondova zdravstvenog osiguranja • Podaci iz budžeta • Objavljivanje izmjena i dopuna zakona i regulativa o zdravstvenoj zaštiti, godišnji zakoni o budžetu <ul style="list-style-type: none"> • Izvještaji Svjetske banke • Finansijski izvještaji fondova penzijskog osiguranja • Podaci iz budžeta • Objavljivanje izmjena i dopuna zakona i regulativa o penzijama, godišnji zakoni o budžetu 	